

горизонти усвідомлення тотожності, означає наблизитись до дійсності у новій формі філософії.

Список використаних джерел

1. Возняк С. Тотожність мислення та буття як фундамент тотальності філософії Гегеля. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 43, 2021. С. 26–33, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.43.4>

2. Михайленко Р.В. Розвиток мислення як розвиток розуміння тотожності // Вісник НТУУ “КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка. – Вип. 1. – 2006. – С. 11–15.

*Назаренко Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри,
теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАВООХОРОНЦЯ

Особливої актуальності в сучасних умовах швидкоплинних політичних та загалом соціальних процесів, а також різного роду трансформацій, набувають тенденції до збереження цінності існування принципів правової держави та верховенства права. Оскільки, дедалі більше зростає значення проблеми формування та розвитку правової культури працівників правоохоронних органів. Варто розуміти, що саме правоохоронна діяльність за своєю природою пов'язана з реалізацією владних повноважень, в особі посадових осіб, які безпосередньо уповноважені на застосування норм права та наділені значними компетенціями для охорони та захисту прав і свобод людини та громадянина. В контексті чого особливу увагу потрібно звернути саме на рівень правової культури правоохоронця, яка виступає ключовим елементом для ефективної та якісної його професійної діяльності, дотримання законності, принципу справедливості та зміцнення довіри суспільства до існуючих державних органів.

Правова культура як складне соціально-правове явище відображає сукупність правових знань, уявлень про право, поглядів, ціннісних орієнтацій, в цілому правосвідомості, професійних умінь, навичок, а також значимих морально-етичних засад, які визначають поведінку кожного суб'єкта в дійсній правовій сфері існування. Саме тому, для сучасного правоохоронця вона має не просто загальну значимість, але й представляє чітко виражену цінність для його

професійної реалізації, оскільки впливає на процес і характер прийняття управлінських рішень, забезпечення працівниками законності та правопорядку. Дійсно високий рівень правової культури сприяє формуванню відповідального ставлення правоохоронців до службових обов'язків, усвідомлення важливості дотримання правової дисципліни та принципів справедливості, гуманізму, доброчесності.

Як зазначає Ю. Мурза людина, яка ставить інтереси суспільства вище за свої є правоохоронцем. Необхідною умовою для формування у правоохоронця правової культури є професійна та правова підготовка [1, с. 178]. Тобто, він повинен бути достатньо відповідальним у своїй справі, проявляти емпатію, дотримуватись етичних норм та діяти тільки на підставі приписів нормативно-правових актів. Загалом, активно захищати громадян від можливих правопорушень, сприяти швидкому розкриттю злочинів та допомагати в кризових та небезпечних ситуаціях.

Правова культура представляє собою особливу цінність не тільки для окремої людини та всього суспільства загалом, але й окремо правоохоронця, як представника держави, оскільки служить основою, яка забезпечує його професійний розвиток. На думку О. Муращенко фундаментальним поняттям у системі правової освіти, яке відображає рівень правосвідомості, правових знань та глибину засвоєння правових цінностей і суспільних норм представляється правовою культурою. Вона виступає важливим чинником у формуванні правової компетентності громадян, забезпечує їхню здатність до свідомої та відповідальної поведінки [2, с. 13-14]. Так, О.О. Сидоренко, А.В. Кухарчук, О.Р. Ткаченко зазначають, що правова культура – це система правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством прогресу і відображають у правовій формі стан свободи особи та інші соціальні цінності [3, с. 64]. На думку О.В. Минькович-Слободян одним із головних чинників демократизації суспільства, що характеризує правосвідомість та поведінку людини з огляду на рівень і зміст її правового виховання, соціальної активності, юридичної підготовки та загальноосвітнього рівня є власне правова культура [4, с. 47]. Досить широко та змістовно розкриває поняття правової культури О. М. Ноздрин, який висловлює твердження, що сукупність усіх правових цінностей, які утворюють позитивний шар у правовому житті окремих людей, суспільства в цілому та соціальних груп, де під цінностями розуміються тільки прогресивні, позитивні явища та процеси являє собою правову культуру. Таким чином, поняття цінності виражає сутнісну сторону правової культури. В правову культуру не можуть бути включені негативні юридичні явища, а саме мова йде про правопорушення, також явища та процеси, які виступають регресивними факторами, що перешкоджають розвитку особи та суспільства [5, с. 28]. Таким чином, можна помітити, що правова культура передбачає не тільки знання положень законодавства, але й вміння ними користуватися, демонструвати її у власній поведінці на практиці. Крім того, вона містить у собі дійсне ставлення людини до приписів норми права та усвідомлення її цінності для організації безпечних умов суспільного життя.

Професійна-правова культура представників правоохоронної системи, або інакше правова культура їхньої професійної діяльності – це глибокі і об’ємні знання законів і підзаконних актів, джерел права, на які вони повинні спиратися, створюючи освітнє середовище, розуміння принципів права учасників правоохоронного процесу і способів правового регулювання їхніх відносин, професійне відношення до права і практики його застосування в навчально-виховному процесі у суворій відповідності до правових чи розпорядчих принципів законності, тобто високий ступінь володіння правом у конкретній професійно-педагогічній практичній діяльності [6, с. 86]. На думку О. Цуркан правоохоронець – це професіонал, який повинен вирізнятися позитивним ставленням до права і практики його застосування, що сприяє розумінню необхідності, справедливості та користі застосування правових норм, звички керуватися законом. Також, від рівня професійної культури та правосвідомості цих працівників залежить правомірна поведінка населення і гарантування безпеки для кожної конкретної людини [7, с. 61]. Поряд з цим правова культура правоохоронця повинна включати: професійно-правову майстерність; всебічне і глибоке знання правових норм та специфіки їх практичної реалізації; високу нормативну культуру; якісний рівень правового мислення – навички і вміння необхідні для правоохоронної діяльності; оптимальна професійна підготовка і ефективне використання соціальних засобів; ціннісно-правові орієнтації в сфері права; належний рівень загальної правової культури; ступінь готовності послідовно і цілеспрямовано приводити в життя принципи права; мотиви вибору власної професії; високі моральні якості правоохоронця; професійна бездоганність; службова дисциплінованість; добросовісність та чесність; соціально-політична і громадянська відповідальність за забезпечення прав і свобод громадян, які виступають не тільки як особисті цінності, але й як загальний суспільний інтерес; ґрунтовні знання у різних галузях суспільного життя; належний ступінь глибини політичного і економічного мислення, кругозір у сфері специфічних проблем [1, с. 178-179]. Загалом, таке висвітлення правової культури характеризує дійсну її значимість, як фундаментальної основи для належного здійснення правоохоронцями свого професійного обов’язку. Оскільки, відсутність вище висвітлених елементів унеможливить забезпечення її якісного рівня і призведе до виникнення іншого протилежного для неї явища, яке має назву професійна деформація. Тому що, в іншому випадку не буде йти мова не тільки про подальший професійний розвиток та самовдосконалення, але й навпаки буде започаткована стрімка тенденція в бік регресу у професійній сфері.

В продовження чого варто привести думку, яку висловлюють Н.В. Атаманова та О.В. Дяченко проте що у формуванні професійної правової культури представників правоохоронної системи важливу роль відіграє її деформація. Говорячи про фахову деформацію та деформацію правової культури, автори вважають, що вони є результатом тривалого негативного впливу умов і характерних рис мислення працівників правоохоронних органів. Також, зазначається про правову культуру, яка вимагає свідомого сприяння правових цінностей, вимог Конституції та законодавства, їх виконання й

дотримання. Нігілізм, свою чергу, призводить до крайнього прояву безкультур'я, ігнорування або відкидання права, юридичних норм і загальноприйнятих юридичних цінностей, до зневажливого ставлення до правових принципів і традицій. Як антипод правової культури правовий нігілізм породжує правопорушення, зокрема кримінальні злочини [6, с. 86-87]. Крім того, О.О. Кирбят'єв стверджує, що можна зробити висновки щодо суб'єктивних причин професійної деформації працівників правоохоронних органів, до яких слід віднести такі: відсутність відповідних ціннісних орієнтацій; низький рівень професійних знань; відсутність нормальних умов для здійснення професійної діяльності; невідповідність між службовими функціями та обов'язками працівника і його повноваженнями і правами; напруженість стосунків, яка спричиняється конфліктами з керівництвом, працівниками, громадянами, неадекватну професійну мотивацію [8, с. 207]. Боротьба з професійною деформацією представляється перешкодою на шляху до професійного розвитку працівників правоохоронних органів. Саме тому, еволюції освітньої складової правоохоронців потрібно приділяти більше уваги з метою підвищення рівня їх правової культури та правосвідомості, які виступають невід'ємною складовою на шляху до професійного удосконалення, незважаючи на різні негативні фактори впливу.

Отже, можна зробити висновок, що правова культура дійсно відіграє особливе значення для формування професійного розвитку правоохоронця, що відображає в тому числі і перспективи для його кар'єрного зростання. Вона представляє собою основу, ключовий фактор, який покликаний визначати якість та ефективність реалізації професійної діяльності правоохоронця. Крім того, відображати собою поєднання знань не тільки про норми права, які він уповноважений застосовувати в процесі своєї роботи, але й загальні уявлення про право, його значимість, цінність, тобто бути неупередженим, наділеним правосвідомістю, розуміти морально-етичні принципи та володіти почуттям справедливості. Властивості правової культури допомагають правоохоронцю усвідомити свою роль та значимість у сфері забезпечення прав і свобод людини, підтримання державного ладу та безпеки суспільства. Правова культура працівників правоохоронних органів слугує прикладом для населення, який сприяє прояву поваги до приписів норм законодавства, зменшенню рівня злочинності, підтриманню правопорядку та недопущенню виникнення правового нігілізму. В сучасних умовах суспільного життя правова культура виступає не тільки важливою основою для належної організації професійного розвитку правоохоронців, але й здійснює значний вплив на процеси організації розбудови соціальної та правової держави, а також панування на її теренах принципів верховенства права, законності, справедливості.

Список використаних джерел

1. Мурза Ю. Ю. Питання формування правової культури особистості правоохоронця. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 24 берез. 2023 р. Вінниця, 2023. С. 177-179

2. Муращенко О. «Правова культура» як ключове поняття правової освіти. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2024. № 5 (148). С. 11-15

3. Сидоренко О.О., А.В. Кухарчук, О.Р. Ткаченко Правова культура: поняття, склад та її стан в Україні. *Юридичний електронний журнал*. 2021. № 4. С. 62-64 URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/15.pdf

4. Минькович-Слободян О. В. Основні етапи формування правової культури на теренах сучасної України. *Часопис київського університету права*. 2019. № 3. С. 44–49.

5. Ноздрин О.М. Правова культура як позитивна складова правового життя. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Право. 2013. Вип. 5. С. 23-29

6. Атаманова Н. В., Дяченко О. В. Правова культура та її роль у формуванні правопорядку сучасної української держави. *Нове українське право*. 2022. Вип. 1. С. 82-87

7. Цуркан О. А. Професійна правосвідомість працівника поліції як важлива складова його правової культури. *National law journal: theory and practice*. 2017. № 6–2 (28). С. 59–63 URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_2/13.pdf

8. Кирбят'єв О.О. Професійна деформація особистості працівника правоохоронного органу як причина неналежного виконання своїх обов'язків. *Юридичний вісник*. 2019. № 4. С. 204–210

*Носенко Олександр Володимирович,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат філософських наук, доцент*

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ: ПРОБЛЕМА НОРМАТИВНОЇ ФРАГМЕНТАРНОСТІ ТА РІЗНОЧИТАНЬ

Етичні стандарти діяльності працівників поліції є фундаментальними елементами формування їхньої професійної поведінки, які визначають не лише ефективність виконання службових обов'язків, але й рівень довіри суспільства до правоохоронних органів. Як найзагальніші світоглядні засади, принципи етики в поліції повинні слугувати основою для розвитку правосвідомості співробітників, забезпечуючи струнку систему цінностей з чіткою ієрархією та послідовністю. Вони виступають запорукою результативності норм, оскільки систематичне дотримання етичних принципів сприяє мінімізації корупційних ризиків, підвищенню професіоналізму та гармонізації взаємодії поліції з громадянами. У правовій державі принципи етики не можуть бути